

Jőjjetek

1958. május.

II. évfolyam, 5. szám.

G. C. BERKOUWER

Kálvin mai szemmel Egy könyv olvasása közben

Albert-Marie Schmidt azt írja „Jean Calvin et la tradition calvinienne”^{2.)} című érdekes könyvében, hogy nem áll szándékában új Kálvin-életrajzot írni. Tulajdonképpen célját így határozza meg:

„...Nem csupán mély érdeklődést szeretnék kelteni olvasóim körében a picardiai reformátor iránt, hanem egyben azt is el szeretném érni, hogy olvasóim felismerjék Kálvin munkái örök aktualitását és azoknak a vallásos kérdéseknek a roppant jelentőségét, melyeket megoldani igyekezett.”^{3.)}

Albert-Marie Schmidt ezt a feladatot érdekesen szerint kiválóan oldotta meg. Érdekesítő módon tájékoztat bennünket Kálvin életéről, ifjúkoráról, tanulmányairól, első tudományos művéről (Seneca „De Clementia” c. munkájához írt kommentárja), a humanizmushoz való viszonyáról, megtéréséről, nagy művének, az Institutio-nak a kialakulásáról, s arról a sok vergődésről és küzdelemről, melyet Kálvin az egyház főfeladatának betöltése — t. i. a teljes evangélium hirdetése — érdekében folytatott. Olvasunk e könyben a Sadolet-tel és Servettel folytatott küzdelemről is. — A különböző témák válogatása oly lelkiismeretesen történt, hogy annak ellenére, hogy e könyv nem életrajznak íródott, benne, rövid formában bár, mégis kiváló képet nyerünk arról a roppant küzdelemről, melyet Kálvin meglehetősen rövid élete során folytatott.

Főleg a vallási eszméket világítja meg élesen a szerző, miközben elkerüli annak a veszélyét, hogy a „vallási” kérdéseket elszigetelné az élet teljességétől. A vallás Kálvin számára nem jelentett valami, az élet egészétől elzárt világot, hanem — éppen ellenkezőleg — azt a szellemi erőt, amely az egész életet uralja. Ilymódon Kálvin nem akar a hit világtól eltávolodni, mikor az élet legkülönbözőbb területein tevékenykedik, hanem az evangéliumnak az élet minden területén megnyilvánuló jelentőségére kíván rámutatni. Mint ismeretes, e gondolat mindig szorosan összefűződött a kálvinizmussal, — s ez Schmidt könyvéből is kiténik. Ezen a ponton az utókor valóban jól megértette Kálvint.

Kálvin életművében van egy monumentális egység. Világosan kitűnik ez abból a belső összefüggésből, amely teológiáját, a világban való fellépését, Jézus Krisztus egyházáról vallott ideáljait és a lelkigondozásra való útmutatásait áthatja és összekapcsolja.

Magától értetődő, hogy az utókor ezen a kálvini örökségen tovább dolgozott. Schmidt műve is nagy figyelmet szentel ennek a hagyománynak, a „kálvini tradíciónak”. E tradíció nem azt jelenti, hogy mindig minden további nélkül Kálvint kell követni, mintha tekintetben kizárólag reprisztinációról lehetne szó. A reformátornak efajta szolgálati módon való utánzása minden bizonnyal ellenkeznék az ő legmélyebb alapelveivel. Az a Kálvin, aki az általa mély tiszteletben tartott első zsinatokkal és azok határozataival kapcsolatban mindig azon az állásponton volt, hogy az egyház hitvallásának csupán akkor van értéke és jelentősége, ha azt egyedül az evangélium uralja, — ez a Kálvin nem az az ember, aki a tradíciótól a múlt kritikátlan utánzását követelné meg.

Ez a kérdés mindig a tradíció sarkalatos pontja. Ez világosan kitűnik abból a viszonyból is, amely Kálvin alap gondolatai és a reformátori kor utáni idők teológiájában feltűnő skolasztika között fennáll.

Világos, hogy a fentiekben a legfontosabb a vallási alap gondolat. Különösen feltűnő, hogy korunkban főleg ebből a szempontból szentelnek sokan figyelmet Kálvinnak. — Ez a megjegyzés Lutherre is érvényes. Nem ok nélkül beszélnek sokan „Luther-renaissance”-ról a 20. században, hiszen Lutherről a kiváló tanulmányok áttekinthetetlen tömege jelent meg az utóbbi 30 év folyamán különböző országokban. Ennek nagy jelentősége volt pl. a római katolikus egyház és a reformáció egyházai között fennálló problémák szempontjából, hiszen ha valaki Luther műveit csak felületesen is tanulmányozta, abban a képben, melyet a római katolikus egyház róla festett, az igazi Luthert nem tudta felismerni.

Mindez érvényes most Kálvinra is. A tudományos fejlődés azt eredményezte, hogy sokan erről a reformátorról is egészen új képet alkottak maguknak.

Hosszú időn keresztül csak a kemény és szigorú teológust látták Kálvinban, aki különösen predestináció-tana és a Servet-per kapcsán volt ismeretes; sokan azonban épp e két dolog miatt nem mélyedtek el komolyan Kálvin életművében. Sokan csak az értelmi beállítottságú,

az intellektuális embert látták benne, akinek gondolkodási képessége szinte nem ismert határokat, s aki az élettelen rendszerek rabja volt.

Némelyek azt gondolták, hogy a Kálvin által megrajzolt istenképnek semmi köze sincs Istenhez, Jézus Krisztus Atyjához; mintha az az Isten, melyben ő hitt, csupán valami logikai fogalom lett volna, egy óriási gondolat-piramis záróköve, kökemény, érzésnélküli, félelemgerjesztő Isten. Ilymódon sokak számára valóban meglepetés volt Doumergue „Művészet és érzelm Kálvin művében” című könyve (1904-ben), amelyben Doumergue a zenének Kálvinnál betöltött szerepéről írt.

Nem csupán etéren fedezték fel, hogy a tradíciónak Kálvinnal rajzolt képe lényegében karikatúra; más tekintetben is megváltoztak a róla alkotott kép vonásai. Ilymódon nem jutottunk ugyan egy tökéletes Kálvinhoz, de elérkeztünk mindenestre az élő, dinamikus emberhez, a reformátorhoz, aki telve volt valóságos lelkesedéssel és szenvedéllyel. Ebben az új Kálvin-képben nincs többé különbség a tan és a gyakorlati élet, a ma és holnap, látható és láthatatlan egyház között. Itt az a Kálvin áll előttünk, aki magát a mindennapi életbe veti bele és ki — mint maga mondta — hajlandó lenne az egyház egysége érdekében az egész világot beutazni.

Az a biztonságtudat, mely Kálvin egész művén előmlik, nem a kispolgári életberendezkedés biztonságérzetéből fakad, hanem abból a mélységes, mindent átfogó hitből, mellyel a kijelentésen csüngött. Mikor ez a Kálvin nem volt hajlandó megalkudni és nem hagyta a maga hitét a lélek szűk világába bezárni, hanem az egyház és a világ széles mezőit kereste fel, hitvallása lobogó lánggá vált.

Mondották róla, hogy figyelmét elsősorban az örökélet kérdései kötötték le. A világtól való elidegenülést, valami „weltfremd” magatartást vetettek a szemére. Feltűnő azonban az a tény, hogy, mégha figyelmét elsősorban a világ vége és az utolsó ítélet felé irányult is, ezáltal nem csökkent érdeklődése a maga világa kérdései iránt. Ezért küzdött azok ellen, akik azt állították, hogy az államkormányzás kérdései bűnös dolgok s azokkal a keresztyének nem kell foglalkoznia; az efajta kettősséget mindig élesen elutasította, mert — mint maga mondta — Isten országa a jelenlegi életet nem oltja ki. — A „ma” és a „holnap” Kálvin számára nem elmentéses, hanem szorosan egymással összefüggő fogalmak.

Természetesen az is elképzelhető lenne, hogy valaki Kálvin tevékenységére hivatkozván teljes elvilágiasodáshoz jutna el. Viszont ilymódon mindent lehet szekularizálni. Annak azonban, aki Kálvin életművében a vallásos súlypontot figyelmen kívül hagyja, nincs joga arra, hogy reá hivatkozzék.

(folytatás a 6. oldalon)

1.) G. C. Berkouwer, e cikk írója, az amszterdami (református) „Szabad Egyetem”-en (Vrije Universiteit) a dogmatika professzora. — E cikket lapunk felkérésére írta.

2.) Editions du Seuil, „Maîtres spirituels”, 1957.

3.) 5. l.

IGE

„Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön. Elmenvén azért, tegyetek tanítványokká minden népeket, megkeresztelvén őket az Atyának, a Fiúnak és a Szent Léleknek nevében, tanítván őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek: és ime én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig.”

(Máté ev. 28 : 18—20)

Bizonyágtétel, parancs és ígélet van ebben az Igében.

A feltámadott Úr Jézus Krisztus tesz bizonyágot önmagáról. Most nem úgy jelenik meg, ahogy tanítványai Őt azelőtt ismerték: a Názaretből való próféta, aki nem tört hatalomra, népszerűsége, hanem csendben végezte gyógyító, tanító és csodatévő munkáját. Letelt az idő, amikor Ő szolgálai alakban, dicsőségét elrejtve járt ezen a földön. A váltság munkáját elvégezte. Szenvedésével és kereszthalálával meghozta az egyetlen és tökéletes áldozatot, megfizetett helyettünk bűneinkért. Most feltámadása után úgy jelenik meg tanítványai előtt, mint az Atya Egyszülött Fia. Mielőtt visszatér a dicsőségbe, amellyel testté létele előtt bírt, ezt a bizonyágtételt teszi: „Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön”.

A tanítványoknak szükségük volt erre a világos és megcáfolatlan bizonyágtételre. Némelyek közülök u.i. még kételkedtek a szívükben, hogy vajjon Krisztus valóban feltámadott-e a halálból. Az Ő szava azonban elűzi a kételkedést.

Nekünk, ma élő keresztyéneknek is szükségünk van erre a bizonyágtételre. Hiszen úgy látszik, mintha a mindennapi tapasztalat újra és újra megcáfolná ezt a Kijelentést. Arra a kérdésre: kié a hatalom? sokféle választ adnak az emberek. Vannak, akiknek meggyőződésük, hogy a pénz az egyedüli hatalom a világon. Akinek pénze van, annak hatalma is van mások felett. Mások hangoztatják: a tudás hatalom. Minél több tudást szerzel, annál nagyobb hatalomra teszel szert. Ismét mások szerint a társadalmi erők egyesítésében rejlik a hatalom. Olyanok is vannak, akik a technikai és hadi felkészültségben látják a hatalom kulcsát. Ez a magyarázata a napjainkban Kelet és Nyugat között folyó fegyverkezési versenynek. A nagy kérdés: kié lesz a hatalom, nemcsak a földön, hanem a világűrben is? A 20. század embere el akarja vitatni Istentől és Krisztustól a hatalmat. Jelszava: az emberé a hatalom.

A hívő ember számára szonban örökké igaz marad Krisztus szava: „Nékem adatott minden hatalom mennyen és földön.” Nem a bankár, nem a tudós, nem a politikus és nem a hadvezér a hatalom igazi birtokosa, hanem Krisztus. Az Atya, Aki a világot teremtette, az Ő kezébe adott minden hatalmat. A népek és nemzetek sorsát Ő irányítja. Ő védelmezi az Egyházat. A világ végén Ő ítél majd eleveneket és holtakat. Az ember csak ideig-óráig birtokosa vagy bitorlója a hatalomnak. A hatalom igazi és törvényes Ura: Krisztus. Ezért mi csak engedelmesskedhetünk.

E hatalom birtokában az Úr parancsot ad a tizenegy tanítványoknak: Elmenvén tegyetek tanítványokká minden népeket...” Krisztus azt akarja, hogy feltámadásának az evangéliuma prédikáltassék minden nép között. Igaz, az evangélium hirdetése és a keresztség sákramentuma elsősorban a tanítványokra és szellemi utódaira, a lelkipásztorokra bízott. Azonban személyes bizonyágtétel által másokat Krisztus számára megnyerni, ez tulajdonképpen minden élő és hívő keresztyén ember hivatása. Az egyszerű, őszinte és hívő bizonyágtételnek sokszor nagyobb hatása van, mint egy megrázó prédikációnak. Gondolj-e rá Testvér, hogy az Úr Jézus Neked is ezt a megbízást adta és adja, hogy munkahelyeden: irodában, gyárban vagy a háztartásban életteddel tégy bizonyágot Róla, mint a Te Uradról és Megváltódról és így másokat megnyerj Neki. Megteszed-e ezt? Megtartod-e mindazt, amit az Úr Jézus parancsolt?

Végezetül az Úr tanítványainak ezt az ígéretet adja: „Ime Én tiveletek vagyok minden napon a világ végezetéig”. Nem testileg, hiszen a feltámadott Úr Jézus Krisztus most a mennyben az Atya jobbán ül. Azonban Igéje és Szent Lelke által az Övével marad. A tanítványok szomorkodtak, hogy Mesterük elhagyja őket. Ezért a vigasztalás: én veletek vagyok minden napon. Sok testvérünket, akik szülőt, családot és hazát kényszerültek elhagyni és külföldre menni, most a honvágy és az egyedüllét érzése gyötör. Nem vagy egyedül, Testvér, hiszen Krisztus Veled van és Veled marad. Hozzád is szól biztató, vigasztaló Igéje által. Te pedig kiöntheted Előtte szívedet az imádságban.

Testvér, ha néha az az érzés fog el, hogy Magad és nemzeted csupán játéklabda a politikusok kezében, gondold meg: Krisztusé minden hatalom. Ő nem engedi meg, hogy egy is elveszen azok közül, akiket az Atya Neki adott. Szeretettel körülveszi, hatalmával megtartja és kegyelméből idvezíti őket. Velük marad e földi élet végéig és azután Magához veszi őket, hogy Vele legyenek mindörökké!

K. J.

Faludy György közismert Villon-átköltésének 20. kiadása ez év tavaszán jelent meg a londoni Big Ben Kiadónál (79, Cambridge Rd., London N.W. 6.). Ára 2 US — dollár.

Sajtójelentések szerint három csehszlovák állampolgárt többévi börtönbüntetésre ítélték, mert spiritiszta összejöveteleken „reakciós” szellemekkel kerestek kapcsolatot.

Jacques Lasry és **François Baschet** modern párizsi zeneszerzők „Rhapsodie de Budapest” című művükkel a magyar forradalom hőseinek kívánnak hódolni. A darab, mely már forgalomban van mikrobarázdás hanglemezekben, megnyerte az Académie du Disque egyik első díját. Technikai érdekessége, hogy nem-elektronikus modern hangszereken, üvegsöveken, zongorahúrokon és hártagyömbökön játszzák.

Etienne Mathiot francia protestáns lelkész 12 hónapra ítélték börtönbüntetésre, mert egy algériai ellenállót elrejtett a rendőrség elől.

Feltin bíboros, Párizs érseke szerint a francia főváros lakóinak kb. 16 %-a római katolikus.

Agoston Sándor jugoszláv református püspök megbízásából Sipos Mihály esperes a múlt év októberében meglátogatta az erdélyi református egyházat. Sipos Mihály nyilatkozata szerint az egyház Erdélyben erőteljes életet él. Remény van arra, hogy a jugoszláv reformátusok (akik, mint ismeretes, szinte kizárólag magyarok) lelkipásztorok kiképzése és sajtójuk fejlesztése terén komoly segítséget nyernek az erdélyi (magyar) reformátusoktól.

Gulyás Lajos református lelkész a forradalomban való részvétele miatt a Győr-Sopron megyei különbírók 1957 július 11-én halálra ítélték. A nemzetközi felháborodás és tiltakozások után nem nyilatkoztak többé hivatalosan róla és olyan hírek terjedtek, hogy a börtönben meghalt; újabb hírek szerint azonban

igen valószínű, hogy december végén titokban kivégezték.

Magyarországi hírekből és az otthoni sajtó cikkeiből arra lehet következtetni, hogy a rendszer fokozni kívánja a vallásellenes propagandát.

A magyarországi Evangélikus Egyház és a kormány kiküldöttéi tanácskozást folytattak és ennek eredményeként közös nyilatkozatot tettek közzé, amelyet Vető Lajos püspök, Mihályfi Ernő főgondnok és Horváth János, az egyházi ügyek minisztériumának vezetője írtak alá.

E nyilatkozat szerint az evangélikus egyház megerősíti, hogy a magyar állam a lelkipásztoroknak és a híveknek az alkotmánnyal megegyezően biztosítja a vallásszabadságot és hogy mind az egyház, mind az állam törekszik a jó kapcsolat kiépítésére. Ezért az Evangélikus Egyház elismeri a kormányt mint a legfelsőbb állami szervet és a híveket a felfüggesztés iránti engedelmesség szellemében neveli. Egyidejűleg támogatja a kormánynak a „szocializmus” kiépítésére irányuló törekvéseit.

Az evangélikus egyház jóváhagyja továbbá a kormány külpolitikáját és kész tevékenyen közreműködni a béke megőrzésén. Elítéli azokat, akik a magyar nép egységét és békéjét igyekeznek megzavarni. Köszönetet mond a kormánynak az eddig kapott segítségért. Az egyház részére megállapított államsegély csökkentését idén még nem hajtják végre, — habár ez utóbbi csak Vető Lajos püspök egyházkerületére vonatkozik, a másik egyházkerületre, ahol Ordass Lajos a püspök, azonban nem. — A római katolikus és református egyházaknak nyújtott államsegélyt szintén nem csökkentik még ebben az évben.

A négy skandináv állam evangélikus püspöke közös levelet írt Horváth Jánosnak, az egyházügyi hivatal vezetőjének. Levelükben aggódásuknak adtak kifejezést amiatt, hogy Túróczy Zoltán püspököt megfosztották püspöki tisztségétől és Ordass Lajos püspököt pedig az új püspöknek, Vető Lajosnak rendelték alá. Kérték Horváthot, tegyen meg mindent, ami módjában áll, hogy az evangélikus egyház a jövőben szellemi szabadságát korlátlanul élvezhesse.

Horváth János válaszában a püspökök elérését jogtalan beavatkozásnak nevezte. Szerinte, ami történt, az a Magyar Evangélikus Egyház és a magyar állam belügye. Túróczy és Ordass püspökök — Horváth szerint — nem védelmezték az Egyház igazi érdekeit és makacsságukkal megakadályozták különböző fontos kérdések elintézését.

Viszontválaszában a négy skandináv evangélikus püspök többek között ezt írja: „Nem hallgathatunk, amikor keresztyén elveket sértenek meg.” Rámutatnak továbbá, hogy Túróczy és Ordass püspökök bátor prédikálásuk és szenvedésvállalásuk által őszinte keresztyéneknek mutatták magukat. „Amikor ők kényszerültek makacsnak lenni, akkor ezt azért tették, hogy olyan egyházi érdekeket védelmezzenek, amelyeket egyetlen protestáns egyház sem adhat fel.” — Levelük végén arra szólítják fel Horváthot, tegyen meg minden lehetőt a visszas helyzet megszüntetésére és teremtsen meg az előfeltételeket arra, hogy az egyház hű szolgálai munkájukat akadálytalanul végezhessek.

Az Evangélikus Világszövetség elnöksége Frankfurt am Mainban tartotta szokásos évi gyűlését, melyen foglalkozott a magyar evangélikus egyház kritikuss helyzetével. Ennek egyik jelét abban látta, hogy Ordass Lajos püspök, aki a Világszövetség alelnöke, ezen az ülésen nem jelenhetett meg annak ellenére, hogy a magyar kormány a múlt évben megígérte, hogy semmi akadályt nem gördít kiutazása elé.

Fiatal lengyel költők

Négy évvel ezelőtt a fenti cím még ugyan-csak gondolkodóba ejtett volna. A lengyel költészet hét és fél évszázada, a Bogurodzicától¹⁾ napjainkig (még ha erről a magyar olvasó nyelvi nehézségek és a jó műfordítások gyér száma miatt nemigen tud meggyőződni) tele van csodákkal; ám akkor, 1954 elején úgy látszott, ha az idősebb nemzedék utolsó jelentős költője is meghal, nem lesz többé európai színvonalú líra Lengyelországban. A „középső” nemzedék, amelyik még a háborúban, vagy közvetlenül a háború után kezdett el írni, produkált ugyan egy-két érdekes költőt (Rózewicz, Kubiak, Szymborska)²⁾ de a harmincon aluliak középszerű vers-dolgozatai egyaránt kétségbeejtették az igényes olvasót és az irodalmi lapok kevésbé igényes szerkesztőit.

Pedig hát voltak tehetséges fiatalok, csak éppen nem jutottak szóhoz. Nemcsak a cenzor ceruzája fenyegette nyomtatásba kíváncszó gondolataikat, nemcsak kézírataik ellenséges fogadtatásával és fagyos visszautasításával kellett számolniuk — már eleve egyfajta belső cenzura gátolta őket a teljes önkifejezésben. A kettős cenzúra szorítása lassan engedett; idő kellett, míg az Olvadás meleg fuvallata Lengyelországba is meghozták a költészet új tavaszát. 1955 még az ocusadás éve volt, 1956 már az áttörésé. Egy fiatal, tetterős költői nemze-

dék lépett elő a zsdanovista díszlet-világ romjaiból s kért szót „új időknek új dalaival”.

A legtehetségesebb újonnan feltűnt költőnek az évei számát tekintve idősebb, de stílusban és gondolkodásmódban mégis ehhez az „olvadási” nemzedékhez tartozó Miron Bialoszewski-t tartják. (Nemrég az angol Encounter közölte őt versét Czesław Miłosz fordításában.) Bialoszewski költői világában minden lehetséges — a dolgok önálló életet élnek, sőt olykor a szavak is önállósítják magukat és furcsa csoportokba állnak össze. Az egyik ilyen vers címe pl. „Aldj meg bennünket, padló!” — valószínűleg csak azért, mert ez lengyelül nagyon jól hangzik (Podłoga, blogosław!). Mégsem nevezném Bialoszewskit formalistának — a mehökkentő képek, szókombinációk, ötletek álarcosbáljában lehetetlen nem észrevenni a sarokban meghúzódó maszknélküli rendezőt, az igazi — autentikus! — költőt.

Bialoszewski mellett a varsóiak közül még Zbigniew Herbert gondolati líráját tartom tartalmazónak, sokatígérőnek. Krakóban (amely most, úgy tűnik, vezet a hagyományos Varsó-Krakó irodalmi párharcban) olyan tehetségeket találunk, mint az újromantikus Jerzy Harasymowicz, aki legszívesebben saját külön „védett területéről”, költői megfogalmazásban a „Szelidség Országáról” ír: a Tátra holdfényben melázó fenyveseiről, a bánatos ószi Póprád partján és a kertben téli polonéz táncoló nyuszikról. (Néha kicsit krúdys, máskor meg eminescus hangulatot érzek a verseiben.) Harasymowicz egyenes ellentéte a lodzi, de Krakóban élő Bohdan Drozdowski, a közzgazdász-poéta, az antisztalinista-forradalmár, talán az egyetlen tehetséges költő ebben a generációban, aki még kommunistának — igaz, hogy nemzetinek — vallja magát. Drozdowski alapélménye a rádöbbenés „épülő-szépülő új világunk” ellentmondásaira, hazugságaira és igazságtalanságaira általában. Egy riporter tárgyilagosságával, tömören, nyersen rögzíti a

tényeket; legjobb verseiben moralista szenvedély fíti valóságát.

Még néhány megjegyzésre érdemes név: egy költő, Malgorzata Hillar, a formabontó Stanisław Czycz és a krakkói fiatalok neo-avantgardista folyóiratának a szerkesztője, Tadeusz Sliwiak, aki nem kirobbanó tehetségű, inkább lassan fejlődő-bontakozó. Őt a magyar forradalomnak szentelt lengyel vöradő-mozgalom idején írt, egyszerűségében megragadó verse teszi különösen kedvessé számunkra. Krakón kívül Poznanban, Szczecinben és Wrocławban is alakultak új költői csoportok. Sok persze a dilettáns, meg az éppenhogy-verselgető fiatal, mégis, ma már nem vitatható, hogy az utolsó három évben a lengyel költészet értékes új generációval gazdagodott, amelyből kedvező esetben néhány igazán nagy költői egyéniség emelkedhet majd ki.

Gömöri György.

1.) *Bogurodzica* - az első lengyel nyelven fennmaradt versemlék a XIII. század elejéről, irodalomtörténetileg az Ó-magyar Mária-siralom megfelelője, tartalmát tekintve a Szűzanyához könyörgő vallásos ének.

2.) *A cikkben szereplő nevek ejtése:*
(ha rendes, nem jelezzük)

Rózewicz	—	Ruzsevics
Szymborska	—	Simborszka
Bialoszewski	—	Bjalosevski /lágy1-l-el/
Czesław Miłosz	—	Cseszlav Miłos
Jerzy Harasymowicz	—	Jezi Haraszimovics
Drozdowski	—	Drozdovszki
Malgorzata Hillar	—	Malgozsata Hillar
Czycz	—	Csics
Tadeusz Sliwiak	—	Tadeus Slivják

BOHDAN DROZDOWSKI:

Tornászbemutató

AZ ELSŐ PILLANTÁS:

Nézd
a Stadion ezüst tálhoz hasonló
s az alján hogy ficánkol
a sok színes amőba
Nézd!
csillámló színek és formák
ez a végső tökéletesség
Tízezer ember
egyetlen mozdulat
egyetlen gondolat
egyetlen óriás test
Költészet
ritmus
zene

Ó azt mondom néked
szép a tömeg
Egy embernek mi értelme lenne
a Stadion hatalmas tányérján?

A MÁSODIK PILLANTÁS:

Nézd
tízezer ember
és sehol egy arc
A rezesbanda
szürke foltta olvasztotta mindet
És mi van abban
hogyan csillagokká meg négyzögekké
állnak össze
hisz egy se létezik
Ha megkérdenék tőled
melyikük táncol legszebben
Igy felelnél: nem tudom
vagy pedig így: mindegyik

A magányos ember kell nekem
ki csak egy pont a Stadion hatalmas
szőnyegén
Odamennék hozzá és megszólítanám
Üdvözlégy testvér
Nézd milyen szörnyen pirinyók
vagyunk
de szépek
mert megszépít az arcunk

1955.

MIRON BIALOSZEWSKI:

Örömteli önarckép

Ne gondoljátok, hogy boldogtalan vagyok.
Örülök - hisz gondolkodom.
Gondoljátok, hogy örülök.

A tudat az öröm tánc.
Tudatom táncol, táncol
az eső lámpása előtt
a fal héja előtt
a káposzta-kupaccal az élelmiszer-üzlet
előtt
barátaim szára nyíló szája előtt
önmagam váratlan keze előtt
a valóság kinemfaragott szobra előtt —
a legpompásabb mulatság
s a legájtatosabb istentisztelet örömben
elválasztatlan
táncol tudatom, táncol.

S ha a tánc félbeszakad,
mint minden gombolyag, én is
felszállok a mennybe —
ahol nem érezni semmit,
ahol kezdeti fogva voltam, mielőtt
voltam,
ahol mindvégig leszek, ha nem leszek,
ott — leírhatatlan öröm vár rám.

Ennyi az egész.

TADEUSZ SLIWIAK:

Dal a vérről

Ahol kirobban az
igazságos harag,
hol a harcban a tét a szabadság,
— mi ott vagyunk.
Adjatok vért,
az életünkért,
s hogy vesszen a rabság.

Csak bátran, orvos,
szív ki a vért,
amennyi kell, mind üvegbe gyűjtsed,
csak annyit hagyj,
hogy éljek és
örülni tudjak győzelmüknek.

Nincs idő róluk fecsegni már,
mikor vérző kéz viszi a zászlót.
Tán a tiéd lesz, fekete lány,
ez a vér,
a lengyel kenyér,
s a sebre a vászon.

És talán neked, kicsi borpince
nagy hegedűse,
életed adja vissza e vér,
ha pillanytván
az ég színe szemedbe visszatér.

Vérünk, mely nem folyt el a Visztulán,
hogy szétzúztuk a hazugság-falat,
vérünk, mely nem folyt el a Visztulán,
titeket illet, nektek maradt.

Nézd, orvos,
mennyien vagyunk...
Önts életet barátaink szívébe.
Siess, orvos,
nem várhatunk.
Sebesült
vár
a vérre.

1956. október.

(Megjelent a krakkói Zycie Literackie
c. lapban 1956 novemberében)
GÖMÖRI GYÖRGY FORDÍTÁSAI

Festészet a Szaharában

Tu marches vers Auteuil tu veux aller chez toi à pied.

Dormir parmi les fétiches d'Océanie et de Guinée.

Ils sont des Christ d'une autre forme et d'une autre croyance.

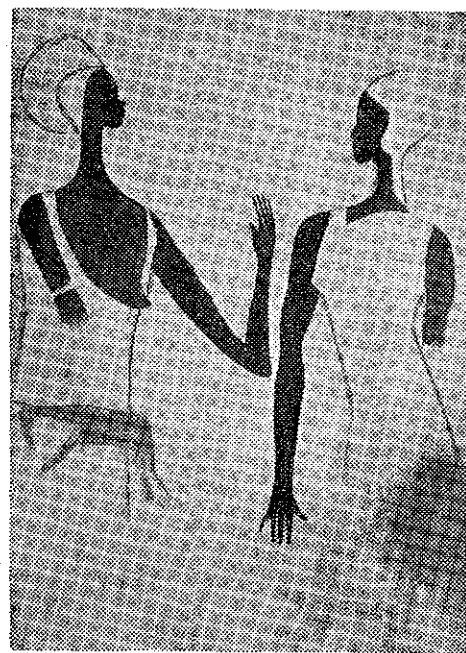
Ce sont les Christ inférieurs des obscures espérances.

(Apollinaire: Zone)

Az előzményekről csak ennyit: 1933-ban egy francia katona, bizonyos Brenans hadnagy a Szaharában, a Tassili fennsík szikláin primitív rajzolatokat fedezett fel. Ezután lezajlott egy világháború, eljött a hidegháború, amelynek során egyre többen és gyakrabban fordulnak meg a sivatagban, ha nem is mindig művészettörténeti leletek után kutatva, s a franciák elvetődtek újra Tassiliba, s később, kiküldött szakemberek segítségével elhozták az ott található anyag jelentős részét. A misszió vezetője Henri Lhote, etnográfus, tagjai festők és fényképészek voltak. S mikor a Tassili körületek víztől és szélől munkált kőlemezeken fennmaradt rajzok eredeti színben és méretben festett másolatait kiállították a Louvre-ban, a képzőművészethez a világon leginkább értő, legelkötelezettebb párizsi közönség hónapokig elzarándokolt ide.

Ennek a festészetnek a témája a szerelem, a vadászat és az isten, az ember fizikai és metafizikai sóvárgásai és örömei. A Szahara tóreggjei ezelőtt 8000 esztendővel megtalálták azt az eszközt, amely talán az egyetlen megszereshető eszköz, híd valamiféle kielégüléshez: a művészetet. Ezek a művészek valószínűleg nem gondoltak arra, hogy a kezük alól kikerülő mű egyúttal esztétikai és művészettörténeti kategória.

Munkájukban nem játszik szerepet a külső igény, az anyagi megfontolások: belső szükségletük volt színre és vonalra, képzelgéseik és a valóság indulatos megfogalmazására. Ami a legdúsabban, leghatásosabban üti meg rögtön az első pillanatban a szemlélőt, az az öröm. A művészek fékezhetetlen, irtózatossá válik, a magára döbbenő ember öröme, öröme, hogy a világon van, hogy ezt ábrázolni tudja, hogy ennek lehetőségei vannak. Kifejezik ezt változatossággal, a színek, figurák és ritmusok néha egészen megbokrosodott izgatottságával s főleg a témaválasztással. Szisztematikusan kerülnek a nyugalom, alakjaik, vadászok, harcosok, nők és az állatvilág állandóan a lét nagy és szent örömeinek galoppjában futnak. Ez az izgalom egyébként általános tartalom a primitív művészetekben éppúgy, mint például a koragörög mítoszábrázolásban és dekorációban, gondoljunk csak a vázák fennmaradt harcikocsik és táltosparipák rohanásának megoldásaira. Erre a „galoppra” még Picasso művészetében is találunk példát (régbben szóvá is tették neki a néger művészettel való kapcsolatait, amire a festő csak ennyit válaszolt: „Néger művészet? Ilyet én nem ismerem!”), újabb példát az 1958-as kerámia kiállításán, ahol főleg spanyol népi motívumokkal és bikaviadal ábrázolásokkal sokhelyütt a negroid művészet sajátosságaira emlékeztet. Egy zebra farkának rajzánál megdöbbentő a primitív művész raffináltsága: az egyébként kivételesen álló helyzetben festett zebra farkának elnyújtásával, ritmikus cikk-cakkba tördelésével éri el a mellékalkak kívánta mozgalmasságot. Számos ehhez hasonló elem bizonyítja, hogy barbárnak csak abban az esetben lehetne nevezni ezt a művészetet, ha a barbár szót nem lebecsülő értelemben használjuk, hanem tudományosan jelezzük vele az emberiség egy korszakának (jelen esetben a tóreggek törzsének) évezredekkel ezelőtti, világhoz és egymáshoz való viszonyát. A „barbár” korszakok visszaélésével és visszatalált művészetét nemcsak olyan festők rehabilitálták, mint Gauguin (aki egy ízben visszatérve óceántúli útjáról kijelentette, hogy „a barbárság számomra eszköze a megfiatalodásnak”) hanem

a Louvre csodálatos érzékkel és szeretettel megrendezett kiállítása is, és főleg maga a művészetelmélet, különösen itt Franciaországban, ahol a barbár utáni mohó érdeklődés után (bátran ideírhatjuk Rimbaud, a műgyűjtő Apollinaire, Picasso, André Breton és Claude Roy nevét), Elie Faure és főleg a Malraux-teremtette „képzeletbeli múzeum” született meg az utóbbi években. Ennek az új esztétikának a szellemében fogant ez a kiállítás is, amelynek munkatársai 16 hónapot töltöttek szelben és vízhiányban, megmentve a további károsodástól a halhatatlanságot, és bebizonyítva, hogy az igazi emberi érték, a művészet, „az örökkévalóság éneke” nem merhető cezúrákkal, dátumokkal, számokkal, és az alkotás nem hiábavaló, mert a ma már névtelen alkotók idegenergiája még a mának is tud adni valamit.

(Cliché: Elsevier's Weekblad.) Csernus Akos

Camus Svédországban

A párizsi szellemi élet berkeiben nem járatos külföldi szemlélő legnagyobb csodálkozására a francia sajtó nem fogadta egyöntetű lelkesedéssel a hírt, hogy a stockholmi akadémia az 1957-es irodalmi Nobel-díjat Albert Camusnek ítélte. Több lap hirtelen felfedezte Camus „filozófájának” zavarosságát, rámutatott arra, hogy Malraux sokkal inkább megérdemelte volna a magas kitüntetést, sőt egyesek még kristálytisztá nyelvén, klasszikus stílusában is találtak kifogásolnivalót. Még ha volt is némi igazság az érvelésben, a vita igen kínos volt, mert a támadások kizárólag jobbról és a szélső baloldaltól jöttek, Camus politikai ellenfelei köréből, — az irodalmat, és a politikát, mint oly sokszor, megint összekeverték (és helytelenül keverték össze) a franciák.

Előttém fekszenek Camus „Svédországi Beszédei” (*Discours de Suède*, Gallimard, 1958), annak a két beszédnek a szövege, melyeket az író december 10-én, a díj átvétele után, és december 14-én az uppsalai egyetemem tartott. Camus e beszédekben, gyönyörű, egyszerű, klasszikus és egyben modern mondatokban vázolja a huszadik század íróinak feladatát; a két írás ugyanakkor önvallomás és válasz politikai ellenfeleinek.

A december 10-i beszédben kijelenti, hogy az író a mai világban nem állhat azoknak az

oldalán, akik a történelmet csinálják, hanem csak azokén, akik ezt a történelmet elszenvedik, mert ha parancsra dolgozik, nemcsak az emberi közösséget, hanem a művészet titkát is elveszti. „Minden generáció azt hiszi, hogy hivatva van átalakítani a világot. Az enyém azonban tudja, hogy nem fogja átalakítani. De feladata talán még nagyobb: abban áll, hogy megakadályozza a világ szét hullását.” A neki ítelt Nobel-díjat pedig úgy kívánja tekinteni, mint egy tisztelgést mindazok előtt, akik résztvesznek ugyanebben a harcban, de akiknek csak balsors és tildőzés a része. (Mindkét beszéd több helyen világos a célzás a vasfüggöny túlsó oldalán élő írókra).

Az uppsalai beszéd részletesebben tér ki az írók és a mai kor közötti viszonyra. Bevezetőben magállapítja, hogy az íróknak ma már lehetetlen elfordulniok az étlettől. Ha szót emelnek, megtámadják ugyan őket; de ha ezen okulva, hallgatnak, mindenki fejcsóválva és hangosan beszél hallgatásukról. Mióta már a hallgatást is tudatos döntésnek tekinti a társadalom, a művész akarva, nem akarva, mindenképpen résztvesz a külvilág harcaiban. A magányba, befelé való fordulás nem megoldás többé korunk megannyi tragédiájával szemben: a „l'art pour l'art” művészet ma már nemcsak fényűzés, hanem önkéntesen, tudatosan vállalt hazugság is. Ugyanakkor azonban a realizmus, és annak divatos modern válfaja, a szocialista realizmus sem elégíthet ki bennünket: a jelentől ez is elfordul, vér és

rabszolgaság árán épített rózsás jövőre mutat; vérből és büntettekől pedig nem fakadhat boldog jövő, mert az erkölcsi törvényeket nem lehet csak „átmenetileg” taposni. Ez a művészet akkor szocialista, ha nem realista és fordítva. A két ellentétes előjelű irányzat tehát végül mégis egymásra talál: a hazugságban. Az igazi művészet e két szélsőség között mozog, a világnak sem teljes megtagadása, sem teljes elfogadása nem lehet: egyszerre tagadás és elfogadás is, azaz egy állandóan felújuló szakadás, benső gyötrődés. Ezért lesz az író partizán és nem sorkatona.

Beszédét a remény hangján fejezi be Camus. Annak csak örülhetünk, mondja, hogy a hazug és csak saját kényelmét kereső Európa letűnt, az pedig reménnyel kell, hogy eltöltsön, hogy a kor borzalmai egyre több embert, ezeket és százezreket kényszerítenek külön-külön az igazság keresésére.

Elméletileg a Svédországi Beszédek talán nem nyújtanak sok újdonságot. A „l'art pour l'art” művészet kritikáját — hogy csak egy példát említsünk — megtaláljuk már behatóbban, de azonos érveléssel, Lukács Györgynél és Sartrenál is. Ilyen világos, rövid és éles formában azonban eddig még senki sem foglalta össze ezeket a rendkívül jelentős felismeréseket a művészet és a társadalom viszonyának mai alakulásáról.

K. V. A.

PIERRE-JEAN JOUVE

Három vers

Pierre-Jean Jouve kétségkívül a legnagyobb élő francia katolikus költő. Ifjúkorában először a zene bűvölte el, kiáltóképpen Mozart zenéje, és az érzékeny szép, katolikus pompával ragyogó olasz és osztrák városok. Csak később fordult az irodalom, a költészet felé. Egyébként nemcsak költő, hanem egyben regény-, tanulmányíró és — ami Franciaországban ritka dolog — műfordító is: gyönyörűen ültette át Hölderlin verseit, Shakespeare szonettjeit és két drámáját (Rómeo és Júlia, Macbeth) francia nyelvre. A fiatalok között többen mesterüknek vallják; különösen Pierre Emmanuelle volt hatással.

Életébe, munkájába majdnem egyidejűleg lépett két döntő jelentőségű esemény: a vallás és a pszichoanalízis. És

Benső táj

A fákat megüti az égi kék arany
A fákat megérinti a szembogár sötétje
A fák óriások és jön a templomok
Mint tiszta szikla-fogsorok
Szerelmét a fűvényt ölelve mélybe-hull
a folyam

Enyhíti a mélységet az emlékezés
A dal oszlopain városok emelkednek
A halandók körül az alkonyat megdermed
És a szerelmes asszony
Kötényében egy holttestet hamva van.

Csilagokat vonsz óriás öledbe
Ragyognak mint király-sírok kamráiban
Rettentő fenségük betölti végzetét
Az ember-oszlopoknak s csak a bánat
Cseppje marad (mert a menny teljessége
Ily mély edényben helyet nem találhat.)

Weöres Sándor fordítása

amint nálunk József Attila Marxot és Freudot akarta összhangba hozni egymással, úgy Jouve a keresztény élet és tudat elmélyítését várja a modern lélektan eredményeitől. Ellentétben azokkal, akik Freud tanában a vallás ellenségét, sőt megsemmisítőjét látták, ő úgy vélekedik, hogy az emberi lélek mélységeinek és örvényeinek feltárása egyúttal az ember elesettségére, bűneinkre mutat rá és büntudatunkat élesíti. „Csak a bűnön keresztül láthatjuk az isteni boldogságot” — Kierkegaardnak ez a mondása, mely Jouve egyik verseskötetének mottójául szolgál, egyúttal egész költészetét jellemzi. Minden verse a szenvedély és az önmegtagadás, az emberi bűn és az isteni rend közötti kemény küzdelem egy-egy fejezete.

Pierre-Jean Jouve a közelmúltban töltötte be életének hetvenedik évét. Ebből az alkalmából közöljük alábbi három versét.

K. V. A.

Vájd ki szemeimet a sötéttel. Roncsold
Szembogaram fáradhatatlan kísértéseit.
Támadd a szépségek embertelen

hatalmát,
Mely felmerül fegyveres szavakkal, sokágú
Szenvedélyekkel és lemorzsolja a szívet
Mint tenger a sziklát, öregbíti a bánatot,
És ráparancsol a fürkésző szemre, hogy
engem

Vádoljon a szörnyűséges éjszaka
függönyén.

★

Minél erősebben roncsolja májamat a
szomorúság

Mint keselyű a láncolt lázadót
Annál jobban fedik Isten orcáját
Az én könnyeim
Annál inkább szomjúhozna könnyeim
És szeretnének a nép szavaiba ömleni
Ahonnan a szerelmet loptam
Annál inkább szeretnének sós vízzé

válni és balsammá
Mely lemossa az üdvözülés vízzel a
barbár fémekeket:
Igy csörgedeznek a Hiány könnyei a
Cél felé.

Kibédi Varga Áron fordításai.

Hazai krónika

Érdekes megfigyelni, hogy az otthoni egyházi élet mennyire kezd idomulni a politikai és társadalmi élet megkövetelt külső formáihoz, bevett módszereihez és gyakorlatához. Ha a Szovjetunióban vagy a népi demokráciákban lezajló választásokról olvasunk, a mindig megjelenő és egyhangú képlet szerint „a választók 99.86 %-a adta le szavazatát s a leadott szavazatoknak 97.2 százaléka a kommunista párt s a pártönkívüliek tömbjének jelöltjeire esett.” — Most a Reformátusok Lapjának hivatalos közlése szerint Bartha Tibor teológiai professzort a presbitériumok leadott 561 szavazata közül 559-el a tiszántúli református egyházkerület püspökévé választották. Az ember hirtelen szinte nem tudja, hogy a Népszabadságot vagy a Reformátusok Lapját tartja-e a kezében....

Erről eszünkbe jut egy régi kis történet. Valamelyik püspökválasztáson történt a fordulat éve — 1948 — után. A választások előtt az egyházi közvéleményt irányító „vének”, tanácsbírák, lelkészek, presbiterek jórésze váratlan látogatókat kapott. Ezek — egy-két férfi, vagy esetleg nő — illedelmesen bekopogtattak a ház ajtaján, vagy becsengettek a lakásba, mint a már megszokott s gyakran látott „népnevelők”. A beszélgetés során derült ki, hogy nem is népnevelők s semmi határozott céllal nem jöttek, mindössze a ház urának egészsége felől érdeklődtek melegen, kifejezve az Államvédelmi Hatóság jókívánságait. Bizony így ügyelnek a népi demokráciákban az

egy ember jólétére, s magát a hatalmat képviselő legfőbb állami szerv számára is „a legfőbb érték az ember”. Természetesen az illetőket nagyon melegen meghatotta ez a szívélyes érdeklődés.... — s a választáson a kormány hivatalos püspökjelöltje egyhangú többséggel győzött.

Az egy esztendeig tartott zűrzavar és kapkodás után az új „tájékozódás” teológiai formába való öltöztetése is megkezdődött. Péter Jánosnak az ellenforradalomról szóló nyers és megdöbbentő szavai — lényegükben semmit sem változva — a „kegyes egyházi nyelv” formáit öltik fel. Vannak, akiknek ebben már régi, bevált gyakorlatuk van. Farkas József, a dunamelléki egyházkerület újonnan megválasztott lelkészi főjegyzője, egyik legutóbbi előadásában — melyben a számadásról és a felelősségről beszélt, — megállapította, hogy az egyház életében két évtized óta, de különösen 1945 után egy új lélek munkálkodik. Ez az új lélek segítette és segíti az egyházat abban, hogy megtalálja útját és feladatát, Isten akarata szerint való útját és feladatát, a megváltozott körülmények között egy új világ, egy új társadalmi rend építésében. Evvel az új lélekkel szemben 1956 őszén egy régebben is ható, de addig elrejtett idegen lélek jelentkezett sötét, démoni erővel, hogy megrontsa az új lélek munkáját és álprófeciájával megsejtsé az embereket.

Hogy ki az álpróféta s mi a hamis prófécia, azt mindenki saját lelkiismerete szerint döntse el.

„Peregrinus”

Nemzetközi református kongresszus

A Nemzetközi Református Szövetség 1958 július 22-e és 30-a között nemzetközi találkozót rendez Strassburgban. A kongresszus főtémája: „Hitvallás és életmagatartás a református hitben”. (Bekennntnis und Lebenshaltung im Reformierten Glauben). A találkozót 22-én kedden d. u. 5 órakor istentisztelet nyitja meg és 29-én kedden este 1/9 órakor istentisztelet zárja.

A program szerint délelőttönként bibliakör lesz, Prof. Dr. J. Cadier (Franciaország) és Prof. Dr. N. B. Stonehouse (U. S. A.) vezetése alatt. Ezenkívül minden nap egy-egy előadás hangzik el, vagy délután vagy este. Az előadások témái sorrendben a következők (zárójelben az előadó neve és országa): „A református hitvallás és a modern emberkép” (Prof. Dr. G. C. Berkouwer, Hollandia), „A szóval és tettel való bizonyágtétel” (P. Ch. Marcel, Franciaország), „A hitvallás az egyház közösségében és közösségével” (Prof. Dr. P. Jacobs, Németország), „Református hitvallók” (Prof. Dr. J. Cadier, Franciaország), „Bizonyágtétel a családban és a családdal” (Dr. Gwyn Walters), „Bizonyágtétel az üzemi életközösségben” (H. J. Bonda, Hollandia).

A kongresszus nyelve német, francia és angol. A vitacsoportokban az eszmecsere egy nyelven folyik. A közös üléseken elhangzott beszédeket egyidejűleg fordítják le a másik két nyelvre.

A kongresszus résztvevőit magánszemélyeknél szállásolják el. Ha valaki kifejezetten kéri, szállodában való elszállásolás is lehetséges.

Részvételi díj: 22 USA dollárnak megfelelő összeg.

Jelentkezni lehet június 1-ig Pastor Dr. Coenen, (22 a) Neviges, Siebenecker Strasse 4. (Németország) címen.

(R K Z)

Dr. Ferenczy Károly, a Debrecen-Nagytemplom-keleti gyülekezet lelkipásztora még a múlt esztendő végén nyugalomba vonult. Az egyházközség presbitériuma a megüresedett lelkészi állásba Bartha Tibor Debrecen-Árpádtéri lelkipásztort hívta meg még 1957. december 28-án. — Debrecen-Árpádtéri gyülekezet Rédey József Debrecen-Széchenyi kerti lelkészt hívta meg, míg a Debrecen-Széchenyi kerti egyház — a Reformátusok Lapjának legutóbbi jelentése szerint — Szathmáry Sándor újléta lelkipásztort.

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa az elmúlt esztendő végén a magyarországi római katolikus és protestáns egyházak több vezető személyiségét tüntette ki a Vörös Zászló Érdemrend különféle fokozataival. A protestáns egyházak vezetői közül Bereczky Albert és Dr. Vető Lajos püspököket a Vörös Zászló Érdemrend 2. fokozatával; dr. Bartha Tibort, dr. Pákozdy László Márton teológiai professzort és Szabó Lászlót, a magyarországi baptista egyház elnökét a 3. fokozattal; Hajdu Péter, Szamosközi István és Nyáry Pál református, valamint Mekis Ádám evangélikus espereseket a 4. fokozattal; s végül, Huszti Kálmánt, a Református Egyetemes Konvent külügyi osztályának vezetőjét, a Református Egyházi Békemozgalom titkárát az 5. fokozattal jutalmazta az állam irányában végzett hűségese szolgálataikért.

Február 20-án a Dunamelléki Református Egyházkerület rendkívüli közgyűlést tartott, melyen eskütétellel foglalta el tisztét új főgondnoka dr. Esze Tamás, az egyház tudományos gyűjteményeinek főigazgatója, és az egyházkerület több újonnan választott tisztviselője.

Kálvin mai szemmel

(folytatás az 1. oldalról)

Kálvin világa középpontját az az elv képezi, hogy nem szabad hallgatnunk, ha a Szent Lélek az Igében hozzánk szól, de ugyanakkor tudnunk kell, hogy azon a ponton, ahol a Szent Lélek nem szól többé, elérkeztünk a magunk határához: eddig és ne tovább!

Ha a Kálvin után előállt tradícióra gondolunk, jó visszagondolnunk búcsúszavakra, melyet 1564-ben, halála előtt, munkatársaihoz intézett: „Sok hibám volt, melyeket nektek el kellett tűnőtök — mondotta. Annak, amit tettem, nincs sok értéke. A rosszakaratú emberek majd erre a vallomásomra fognak hivatkozni, én azonban ismétlem, hogy annak, amit tettem, nincs sok értéke, magam pedig csak egy szegény nyomorult vagyok. Hibáimat mindig gyűlölttem s az istenfélelem gyökere lakott bennem. Ami tanításomat illeti, hűségesen tanítottam és Isten kegyelme megengedte, hogy írjak. Mindezt hűséggel végeztem és tudomásom szerint a Szentírás egyetlen részletét sem rontottam meg, vagy forgattam el; ha pedig alkalom kínálkozott arra, hogy csavaros okoskodással valamiféle kényszerű, keresett magyarázatot adjak valamire, ellene álltam a csábításnak s mindig az egyszerűséget kerestem. Sosem írtam semmit valaki ellen való gyűlöletből, hanem azt igyekeztem tenni, amiről úgy véltem, hogy az Isten dicsőségére szolgál.”

Ezekre a szavakra kellett gondolnom Albert-Marie Schmidt könyve olvasása közben, melyben Kálvinnak az élet egészére kiterjedő gondolataival kerülnék érdekesítő módon kapcsolatba.

Itt merül fel újra a tradíció kérdése. A múltban ez a kérdés többször napirendre került. Beszélték neokálvinizmus-ról és alatta néha a kálvinizmusnak egy olyan formáját értették, amely teljesen hozzáidomult a modern idők szellemi világához és amelynek ilymódon alapjában véve semmi köze sem lenne Kálvinhoz magához.

A tradícióval kapcsolatos e fajta kérdések mindig újra és újra feltűnnek, mivel új problémák természetszerűleg új megoldásokra vár-

Az Evangélikus Egyház Kelet-Németországban a kommunista „ifjúság-avatás” (Jugendweihe) következtében alapos vizsga tárgyává kényszerül tenni konfirmációi gyakorlatát. Egyházi folyóiratokban foglalkoznak azzal a kérdéssel, hogy a konfirmációt korábbi vagy későbbi időre kell-e helyezni. Rámutatnak a lapok arra, hogy nyilvánosan és a családokban előtérbe kell állítani a konfirmáció keresztyén jellegét. Az avatás és a konfirmáció egymással nem egyeztethető össze. Másrészt mégis fel kell tenni a kérdést, hogy vajon helyes-e a konfirmációt az egyházi fegyelem gyakorlására használni. Az Egyháznak ügyelnie kell arra, hogy azok, akik foglalkozásuk miatt alá kell hogy vessék magukat az „avatásnak”, ne veszítsék el véglegesen a kapcsolatot a keresztyén egyházzal. — Ugyanakkor a hatóságok vallásellenes politikája egyre élesebb formákat ölt. A kommunista nyomásnak tudható be, hogy — a „Christ und Welt” jelentése szerint — idén 90.000-en vettek részt az „avatáson”, azaz 24.000-rel többen, mint tavaly.

A Westfáliai Evangélikus Egyház a múlt nyáron a menekült táborokban különleges missziói munkát kezdett meg. Egy nagy autóbusszal járták sorra a táborokat. Az autóbusszon lévő emelvényről beszéltek az összegyűltekhöz, míg az autóbusszban volt hely-

nek. A nagy kérdés azonban az, hogy mi Kálvint vajon nem a saját tetszésünk szerint magyarázzuk-e, s hogy vajon van-e belső kapcsolatunk avval az evangéliummal, melyet Kálvin a maga korában oly dinamikus hirdetett.

Minden kornak megvannak a maga új kérdései s ezért lehetetlen minden további nélkül a múltba nyúlni vissza s onnét ide, a mi korunkba valamit átültetni. A reprisztináció gyümöcsstelen kísérlet.

A kálvinizmus a mi korunkban nem imitáció, hanem abból a hitből táplálkozó hajtóerő és lendület, amelynek belső struktúráját az evangélium határozza meg. — S itt jól fel kell figyelni arra, hogy Kálvin soha nem volt büszke a maga eredetiségére; pl. a megigazulás tanában sohasem akart egy saját tant adni Luther mellett. *Az igazi reformátort abból lehet megismerni, hogy egész életében csupán egyet akar: lemondani minden eredetiségről az evangélium javára.*

A mi korunkban mindez újra világos lesz, mivel Kálvin élete és főleg teológiája az érdeklődés középpontjában áll. Schmidt könyve végén Bart Károly fényképét találjuk és egy idézetet Barth „L'humanité de Dieu” című tanulmányából. — Ehelyütt nem tárgyalhatjuk Kálvin és Barth egymáshoz való viszonyát. Az azonban nyilvánvaló, hogy manapság nemcsak Luther, hanem Kálvin is érdeklődéssel tölti el az embereket; egyben feltűnő, hogy azok, akik az egyház és a világ dolgaiban valamit mondani és tenni akarnak; Kálvin távlatait keresik fel és azokban kezdenek gondolkodni. Annak a ténynek hogy a „kálvini tradíció” ilyen körülmények között sok új kérdést vet fel, nem kell meglepnie bennünket. A lutheranizmus és a római katolicizmus is ismerik e kérdéseket, melyek az új korszakban s az új feladatokban gyökereznek. De mindebben és mindezen eltulodásokban annak a vallásnak a fénye ragyog, mely nincs egy bizonyos korszakhoz kötve, s amelyik minden változás közepette utat mutat.

Amint a karikatúrák, ahogy fentebb láttuk, a történelmi kutatás következtében eltűnnek, mindjobban előtérbe kerülnek az *alapvető kérdések*. Ez a mi korunkban örömteljes jel a fennálló sok zavar ellenére is. *Az evangélium központi kérdései elől mind kevésbé és kevésbé lehet kitérni.*

Albert-Marie Schmidt könyvének nagy érdeme, hogy minderről újra meggyőz bennünket.

utólagos személyes beszélgetésre. A nyár folyamán mintegy 650 összejövetelt tartottak és becslés szerint 52.000 emberrel kerültek kapcsolatba. Ennek a munkának olyan nagy sikere volt, hogy a nyáron folytatni akarják.

A Magyar Evangélikus Egyház főtí belmissziói otthonában most fejeződött be a tizennegyedik kántorképző tanfolyam. Az egyházi iskolák államosítása óta, azaz mintegy tíz éve megszakítás nélkül végzi ez az intézmény a laikus kántorképzés fontos munkáját. A résztvevők túlnyomórészt falusi fiatalok, akik minden előképzettség nélkül, néhány hónapi megfeszített munka árán megtanulják a kottaolvasást és az ismertebb egyházi énekek orgonakíséretét. Eddig összesen 135 résztvevő szerzett ilyen módon segédkantori képesítést. — A most tartott vizsgán Ordass Lajos püspök elnökölt.

Délamerikában a legújabb adatok szerint mintegy 155 millió római katolikus él. Közöttük 32.035 pap működik. Ezzel szemben a protestánsok száma 5 millió; a misszionáriusok pedig 16.000. A protestánsok missziói munkáját különösen az Egyesült Államokból támogatják.

Ordass püspök személyével és egyházi szereplésével az utóbbi hetekben reménykeltőbb hangnemben foglalkozik az egyházi sajtó. Az „Evangélikus Élet” beszámol a pesti evangélikus lelkesek március elején tartott értekezletéről, melyen az egyház aktuális problémái kerültek megvitatásra. A tudósítás kiemeli, hogy az értekezleten Ordass püspök is megjelent és hozzászólt a kérdésekhez.

Az utrechti egyetem teológiai fakultása meghívta dr. Pap László budapesti református teológiai tanárt, hogy ott folytassa tudományos munkásságát. Még nem biztos azonban, hogy dr. Pap László elfogadja-e ezt a meghívást, mivel a magyar állam nem adott neki engedélyt, hogy külföldre utazzék.

Dr. Keken András, az Evangélikus Élet szerkesztőjét a Lutheránus Világszövetség értesítése szerint elmozdították állásából. Dr. Keken Ordass püspök régi munkatársa és bátran kiállt mellette mindvégig.

A tiszántúli egyházkerület presbitériumai a megüresedett püspöki tisztségre dr. Bartha Tibort, a Debrecen-Nagytemplom-keleti gyülekezet lelkipásztorát, teológiai professzort, egyházkerületi missziói előadót választották meg. Bartha Tibor a beérkezett 561 érvényes szavazatból 559-et kapott. Beiktatása márc. 27-én, csütörtökön volt, a debreceni Nagytemplomban délelőtt 10 órakor kezdődő ünnepélyes egyházkerületi közgyűlés keretében.

|| JOJJEK

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Kiadja

az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Áron, Tóth Miklós, Tüski István, Végh József.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2., Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 4,— sh., Ausztrália: 10,— sh., Ausztria: 15,— Sch., Belgium és Luxemburg: 25,— fr., Franciaország: 200,— fr., Hollandia: 2,— gld., Németország: 2,— DM., Svájc: 2,50 fr., Svédország: 3,— Kr.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

ANGLIA:

Mező Lajos, 134, George St., London S.W.1

AUSZTRÁLIA

Domahidy András, 142, Townsend Rd., Subiaco, W. A.

AUSZTRIA:

Bányai Zoltán, Wien, Hauptpostamt,

Poste restante

BELGIUM

Galgóczy Károly, 7, rue Standonck, Louvain

FRANCIAORSZÁG:

Vánkay István, Cité Universitaire,

Maison du Japon, Paris XIVe

és

Société Balaton, 12, Rue de la Grange-Batelière, Paris IXe

HOLLANDIA:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk száma: 316430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht.

NÉMETORSZÁG:

Ismaningenstr. 68/0, München 27.

SVÁJC:

Rebgasse 38, Basel.

Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.